

*Лозовой Віктор Олексійович,
доктор філософських наук,
професор, завідувач кафедри культурології
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ ЗА ЧАСІВ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Ярослав Мудрий (978 – 1054 рр.) – великий князь Київської Русі (1016 – 1017, 1019 – 1054 рр.), син Володимира Великого, продовжував політику батька щодо розвитку духовного життя свого народу.

Прийняття християнства 988 р. князем Володимиром Святославовичем орієнтувало його сина Ярослава Володимировича на розвиток православної церкви, поширення християнства. У міських центрах розгорнулося будівництво храмів, заснуються монастирі. Так, продовжувалася розбудова Києва, зокрема «града Ярослава», оборонних споруд, «Золотих воріт», світських споруд, 1037 р. було побудовано Софійський собор (головний собор держави), 1037 – 1039 рр. Києво-Печерський монастир. Також розбудовувався Подол, де жили ремісники (ковалі, гончари, ювеліри, теслярі, зброярі та ін.). За прикладом Софійського собору зводилися собори у Полоцьку, Новгороді (1045 – 1050 рр.) та інших містах. Розвиток виробничої діяльності, ковальського, керамічного, ювелірного та інших ремесел обумовили освоєння знань у галузях фізичних та хімічних властивостей матеріалів. Йдеться про високий технічний рівень тогочасного ремесла, його зростаючу спеціалізацію та здатність ремісників оволодівати новими професіями, щоб здійснювати монументальне будівництво, яке, за часів Ярослава Мудрого, набуває чітко виявлених національних рис.

Одним із важливих напрямків культурної політики Ярослава Володимировича було піклування про освіту. Школа підготовки освіченого духовенства була відкрита Ярославом Володимировичем у Новгороді. У Києві та інших містах продовжували створюватись школи грамоти, які поділялись на палацову школу, що утримувалась за рахунок князя (для еліти), приватну школу, домашнього навчання і школу книжного вчення для підготовки священників. За часів князювання Ярослава Мудрого поширювалась освітня система і охоплювались нею всі верстви суспільства. У давньоруських школах і бібліотеках виховувалось багато видатних літописців і літераторів, богословів і філософів, публіцистів. Київська Русь не поступалась в освіченості країнам Європи того часу. Одним із пайвідоміших центрів культурного життя Київської Русі був Софійський собор у Києві, де розміщувалась митрополича резиденція.

У цей час почала розвиватись бібліотечна справа. У Києві та інших містах засновувались бібліотеки. При соборі святої Софії в Києві Ярославом Мудрим була облаштована бібліотека, яка сприяла розвитку книгописання, започаткуванню літописання. У

бібліотеці Софійського собору на думку П. Л. Толочко було більше 950 книг. Видатними творами цього часу були літописний «Київський звід», «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона (1037 – 1039 рр.) тощо. При бібліотеці створено майстерню з перекладання і переписування книг (з грецької мови). Книги, які виходили із Софії Київської, служили основою для створення нових бібліотек, зокрема і бібліотеки Печерського монастиря. За підрахунками вчених книжковий фонд Київської Русі становив приблизно 130-140 тис. томів. Центрами переписування книг були Київ, Новгород, Галич, Чернігів, Переяслав, Ростов та інші міста.

Набули розвиток образотворче, зокрема живопис, декоративно-прикладне, музичне та театральне мистецтва, керамічне та емалеве виробництво, традиції домобудування тощо. Вражали красою і розмаїттям фрески, мозаїки на стінах, арках, відкосах віконних прорізів тощо Софійського собору та інших споруд. Вони містили сотні зображень людських фігур, частина з яких помітно індивідуалізована і одухотворена. Головною цінністю цього часу стала особистість як духовний феномен.

Розвиток архітектури, освіти, мистецтв, бібліотечної справи, ремесел, оздоблення храмів розглядався в історичній думці як «золота доба» Київської Русі.

*Зіпченко Олена Володимирівна,
д. і. н., доцент кафедри
міжнародного приватного права
та порівняльного правознавства,
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

АРАБСЬКІ КОНСТИТУЦІЙНО-АБСОЛЮТНІ МОНАРХІЇ – УНІКАЛЬНИЙ ВЗРІЄЦЬ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Сьогодні на правовій карті світу має місце значна кількість монархій з різним обмеженням повноважень та різними назвами. До них приєднались і чотири арабські абсолютні монархії, які виникли в ХХ ст. і значно відрізняються своїм устроєм і тенденціями еволюції як від середньовічних, так і від сучасних європейських монархій поєднанням наявності діючої конституції із абсолютизмом. Це такі арабські країни як Катар, Оман, Саудівська Аравія та Об'єднані Арабські Емірати. У цих державах існують октройовані (даровані) конституції, які, не обмежуючи влади монарха, унормовують функціонування різних зазвичай консультативних інститутів. Одним із напрямків поглибленого усвідомлення гострих проблем, суперечностей та можливих перспектив еволюції держав Арабського Сходу постає висвітлення своєрідності їхніх конституцій. Це питання виявляється досить актуальним для сьогодишньої юриспруденції, Вітчизняні і зарубіжні правознавці

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ
ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

**ВІДДІЛЕННЯ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

**АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

III ХАРКІВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ФОРУМ

**МАТЕРІАЛИ
КРУГЛОГО СТОЛУ**

**«ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ:
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ» (ДО 1000-РІЧЧЯ З ПОЧАТКУ ПРАВЛІННЯ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО)**

24 вересня 2019 року

Харків — 2019

УДК 340.12.001

ББК 67.0

М 34

**ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ
КРУГЛОГО СТОЛУ**

Гетьман Анатолій Павлович – доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, академік НАПрН України – голова організаційного комітету;

Гончаренко Володимир Дмитрович – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – заступник голови організаційного комітету;

Сліпко Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету;

Штещенко Володимир Миколайович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету;

Булгаков Артур Олександрович – кандидат юридичних наук, асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету;

Штеценко Ніна Сергіївна – кандидат юридичних наук, асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету;

Гоцук Світлана Леонідівна – кандидат юридичних наук, асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету.

Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Матеріали круглого столу «Державотворчі процеси в Україні та зарубіжних країнах: історичний аспект» (до 1000-річчя з початку правління Ярослава Мудрого). Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – Х.: ФОП Бровін О.В., 2019. – 172 с.
ISBN 978-617-7738-59-5

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 228п, м. Харків, 61024, Україна.

ISBN 978-617-7738-59-5

УДК 340.12.001

ББК 67.0

Привітання від Посольства Королівства Норвегії в Україні

Dear participants,

The Royal Norwegian Embassy in Ukraine congratulates Ukraine on the 1000th anniversary of grand prince Yaroslav Mudryi's (Yaroslav the Wise) rule on the territory of Ukraine.

The relations between Norway and Ukraine date back more than a thousand years. Norwegian vikings traded with Kyivska Rus' and for many decades served the Kyivan princes. The Norwegian queen Ellisiv was the daughter of Yaroslav the Wise and the Norwegian king Olav Tryggvason was brought up in Kyiv during the reign of Volodymyr the Great. In modern times, the relations between Norway and Ukraine have developed a lot since Ukraine regained its independence in 1991. We established diplomatic relations and opened an embassy in Kyiv in 1992.

The Embassy will continue to facilitate and contribute to developing the political relations between our two countries, as well as the people to people contacts, business development, cultural exchanges and civil society contacts.

Thanks to the National Law University named after Yaroslav the Wise for organizing this event of celebrating commemorative jubilee within the framework of III Kharkiv International Law Forum.

Шановні учасники,

Посольство Королівства Норвегії в Україні вітає Україну з 1000-літтям правління великого князя Ярослава Мудрого на території України.

Відносини між Норвегією та Україною сягають більше тисячі років. Норвезькі вікінги торгували з Київською Руссю і багато десятиліть служили київським князям. Норвезька королева Еллісіва (Єлізавета) була дочкою Ярослава Мудрого, а норвезький король Олав Тригвассон виховувався в Києві за часів правління Володимира Великого. Наразі, відносини між Норвегією та Україною значно розвинулися після того, як Україна відновила незалежність у 1991 році. Ми встановили дипломатичні відносини та відкрили посольство в Києві в 1992 році.

Посольство продовжуватиме сприяти розвитку політичних відносин між нашими двома країнами, а також контактів між людьми, розвитку бізнесу, культурного обміну та контактів громадянського суспільства.

Дякуємо Національному юридичному університету імені Ярослава Мудрого за організацію цієї події - святкування ювілейної дати в рамках III Харківського міжнародного юридичного форуму.

(оригінал – англійською мовою. Переклад здійснено кафедрою історії держави і права України та зарубіжних країн)